

**Avizul Comitetului Economic și Social European privind Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Spre o strategie coerentă în privința agendei europene în domeniul cercetării agricole”**

COM(2008) 862 final

(2010/C 128/20)

Raportor: **dl CHIRIACO**

La 15 decembrie 2008, în conformitate cu articolul 262 din Tratatul de instituire a Comunității Europene, Comisia a hotărât să consulte Comitetul Economic și Social European cu privire la

*Comunicarea Comisiei către Consiliu, Parlamentul European, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor „Spre o strategie coerentă în privința agendei europene în domeniul cercetării agricole”*

COM(2008) 862 final.

Secțiunea pentru agricultură, dezvoltare rurală și protecția mediului, însărcinată cu pregătirea lucrărilor Comitetului pe această temă, și-a adoptat avizul la 13 octombrie 2009.

În cea de-a 457-a sesiune plenară, care a avut loc la 4 și 5 noiembrie 2009 (ședința din 4 noiembrie 2009), Comitetul Economic și Social European a adoptat prezentul aviz cu 155 de voturi pentru și 3 abțineri.

## 1. Concluzii și recomandări

la programarea comună.

1.1. Comitetul Economic și Social European (CESE) salută inițiativa Comisiei, care deschide calea elaborării unei viitoare agende europene în domeniul cercetării agricole, în perspectiva instituirii unui spațiu european de cercetare agricolă. Pentru ca oferta de produse agricole să poată ține pasul cu tendințele mondiale ale cererii, se impune într-adevăr intensificarea cercetării și inovării în acest sector <sup>(1)</sup>.

1.2. CESE se declară de acord cu abordarea propusă de Comisie, bazată pe testarea conceptului de programare comună, care, ținând seama de cerințele și specificul diferitelor programe naționale, își propune să garanteze o coordonare la nivel comunitar a inițiativelor și o împărțire eficientă și concretă a resurselor <sup>(2)</sup>. În special, CESE invită Comisia să consolideze cooperarea, nu numai în cazul programelor naționale de cercetare agricolă, ci și în cel al diverselor inițiative promovate de diferite direcții generale (cum ar fi DG Mediu, DG Agricultură și DG Întreprinderi). În acest context, CESE invită Comisia să furnizeze, într-o viitoare comunicare, informații suplimentare privind instrumentele și modalitățile operaționale, inclusiv resursele financiare, ale inițiativelor propuse, cu implicarea tuturor părților interesate într-un proces de consultare și cu luarea în considerare a rezultatelor testelor-pilot privitoare

1.3. Programarea comună în sectorul cercetării agricole are ca scop analizarea capacității societății de a se confrunta cu provocările pe care le presupune utilizarea la scară din ce în ce mai largă a produselor *bio* la nivel european. Aceste provocări privesc schimbările climatice, protecția sănătății umane și aspectele siguranței alimentare. Aceste probleme au făcut obiectul unor discuții și analize aprofundate din partea Comitetului permanent privind cercetarea agricolă (*Standing Committee on Agricultural Research – SCAR*) <sup>(3)</sup>, în special din perspectiva rezultatelor atelierului organizat de Comisia Europeană pe tema programării comune. Aceste reflecții au fost sintetizate în documentul de poziție privind programarea comună, din iunie 2009. Programarea comună presupune o participare pe scară largă și un efort susținut din partea țărilor implicate, care se concretizează, în termeni de impact, în valoare adăugată și beneficii pentru cetățeni și pentru competitivitatea europeană. Având în vedere acest lucru, CESE propune încă de pe acum instituirea unor mecanisme corespunzătoare de asigurare a implicării, inclusiv în sectorul privat, a tuturor părților interesate, în special a întreprinderilor, mai ales în ceea ce privește identificarea obiectivelor cercetării, precum și evaluarea resurselor necesare și identificarea cu precizie a instrumentelor financiare care să permită funcționarea sistemului, asigurându-se accesul efectiv la finanțare. În special, CESE recomandă Comisiei și Consiliului să dispună elaborarea unei propuneri de regulament care să constituie temeiul juridic de organizare și funcționare a noului SCAR, în conformitate cu procesul politic lansat în 2004, și care să înlocuiască Regulamentul (CEE) nr. 1728/74.

<sup>(1)</sup> Avizul CESE privind „Prețurile la alimente în Europa” (A se vedea pagina 00 a prezentului jurnal oficial).

<sup>(2)</sup> JO C 228, 22.9.2009, p. 56.

<sup>(3)</sup> Art.7 din Regulamentul (CEE) nr. 1728/74.

1.4. În cadrul noului model de *gubernanță* propus de Comisie, Comitetul permanent privind cercetarea agricolă are rolul de a coordona promovarea inițiativelor comune la nivel comunitar, precum și realizarea unei hărți a capacităților inițiativelor de cercetare promovate. CESE consideră că SCAR va trebui să se arate foarte flexibil în sprijinirea reformelor prezente <sup>(4)</sup> și viitoare ale cadrului normativ al politicii agricole comune, aflat în permanentă evoluție.

1.5. În cadrul programării comune, procesul de prognoză și analiză se află în strânsă legătură cu cel de realizare a hărții capacităților care, prin furnizarea de cifre și statistici esențiale privind deficiențele, tendințele și cerințele legate de organizarea cercetării agricole la nivel național, contribuie la definirea unei imagini de ansamblu a evoluției cercetării agricole în UE. Până în prezent, astfel de informații au fost furnizate prin intermediul proiectului „EU-AGRI-MAPPING”, inițiativă care se înscrie în cadrul celui de-al șaselea program-cadru european de cercetare. Având în vedere dificultățile întâlnite pe parcursul acestui proiect, CESE consideră că realizarea hărții capacităților nu se poate face prin inițiative de moment, ci trebuie să fie un proces continuu și actualizat în permanență.

## 2. Sinteza Comunicării

### 2.1. Un nou context pentru cercetarea agricolă în Europa

2.1.1. Agricultură europeană se vede confruntată cu noi provocări, cum ar fi schimbarea demografiei agricole și a structurii fermelor, implicațiile practicilor agricole moderne asupra ocupării forței de muncă, evoluția politicii agricole comune (PAC) și factorii de la nivel global care influențează acest sector.

2.1.2. Opinia generală este că, pentru a face față acestor provocări, în Europa este nevoie de un sector puternic al cercetării agricole. Cercetarea agricolă ar trebui să permită dobândirea cunoștințelor necesare unei înțelegeri aprofundate a dezvoltării rurale, precum și a factorilor care influențează dezvoltarea durabilă și a obstacolelor din calea acesteia, să furnizeze noi tehnologii și inovații necesare dezvoltării sectorului agricol și să faciliteze însușirea de cunoștințe, în vederea unei mai bune înțelegeri a dinamicii pieței. Totuși, activitățile de cercetare sunt adesea fragmentate și slab coordonate, investițiile sunt insuficiente, iar masa critică lipsește. În Europa există mai multe mecanisme, în special cele prevăzute de programul-cadru comunitar, care contribuie la promovarea colaborării paneuropene a cercetătorilor. În acest sens, sistemul ERA-NET asigură finanțare pentru punerea în rețea a programelor naționale, a ministerelor sau a agențiilor de finanțare din toate sectoarele științifice. Consiliul UE a decis (în noiembrie 2004) că o strategie mai bine structurată s-ar putea dovedi benefică pentru colaborarea din acest sector. În această privință, conceptul de programare comună elaborat de curând merge mai departe decât sistemul ERA-NET și optează pentru colaborarea directă a programelor publice din statele membre, atât pentru definirea unor perspective comune și a unor agende de cercetare strategică, cât și pentru punerea în comun a resurselor, în scopul

rezolvării în comun a unor probleme specifice. Comitetul permanent privind cercetarea agricolă (SCAR) a fost menționat ca un bun exemplu de posibilă structurare în rețea a noului proces de programare comună.

### 2.2. Rolul de orientare al Comitetului permanent privind cercetarea agricolă

2.2.1. După mai mulți ani de încetinire a ritmului de activitate, în 2005 Comitetului permanent privind cercetarea agricolă i s-a încredințat de către Consiliu un mandat reînnoit, care îi atribuie un rol major în coordonarea activităților de cercetare agricolă în Europa. „Noul” SCAR e format din reprezentanți ai celor 27 de state membre ale UE, în timp ce reprezentanții țărilor candidate la aderare și cei ai țărilor asociate participă în calitate de observatori. Printre inițiativele promovate de SCAR în vederea sprijinirii unui spațiu european de cercetare agricolă se numără – pe lângă programarea comună – procesul prospectiv, menit să formuleze scenarii posibile pentru agricultura europeană pe termen lung, precum și cel de realizare a unei hărți care să identifice necesitățile și tendințele cercetării agricole în UE.

2.2.2. SCAR a adoptat o abordare structurată a stabilirii temelor prioritare de cercetare, în vederea unei colaborări viitoare mai strânse, prin intermediul înființării mai multor grupuri de lucru în care colaborează statele membre și statele asociate (*Collaborative Working Groups* – Grupuri de Lucru în Colaborare - GLC). GLC-urile funcționează într-o manieră similară cu cea a rețelelor ERA-NET, în măsura în care utilizează aceeași abordare graduală, care se axează la început pe schimbul de informații, pentru a identifica apoi lacunele colaborării din diferitele zone de cercetare și din cele prioritare și, dacă este cazul, pentru a lansa activități comune și/sau apeluri la prezentarea unor propuneri comune în sectorul cercetării.

### 2.3. Acțiuni principale pentru stabilirea unei agende europene coerente în domeniul cercetării agricole

2.3.1. Este nevoie ca factorii care stau la baza procesului de schimbare climatică să fie mai bine cunoscuți, cât mai repede, pentru a limita impactul lor negativ și pentru a proteja resursele de apă, cele ale solului și biodiversitatea, în vederea susținerii și promovării unei agriculturi mai durabile la nivel european și mondial. În acest context, schimbările climatice și resursele energetice sunt sectoare de cercetare prioritare.

2.3.2. Cercetarea ar putea juca un rol mai important în acest domeniu dacă diversele părți implicate ar participa mai mult la stabilirea unei agende și la procesul de cercetare prin intermediul unor inițiative cum sunt rețelele de inovare. Astfel, Comisia își propune să sporească producția și schimbul de cunoștințe din domeniul agricol prin intermediul SCAR și al Rețelei europene de dezvoltare rurală <sup>(5)</sup>. În acest sens, în vederea consolidării programării comune din domeniul cercetării, pentru o mai bună gubernanță a sistemului agroalimentar european, rolul strategic al SCAR ar putea fi consolidat pe viitor, astfel încât acesta să devină organismul însărcinat cu supervizarea diferitelor activități de interes pentru domeniul agricol, desfășurate de toate organismele publice de cercetare europene.

(4) Regulamentul nr. 72/2009/CE, Regulamentul nr. 73/2009/CE, Regulamentul nr. 74/2009/CE și Decizia Consiliului 2009/61/CE din 19 ianuarie 2009.

(5) Art. 67 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.

2.3.3. Pentru a elabora agende de cercetare pe termen lung, bazate pe viziuni și obiective comune, trebuie conceput un mecanism de monitorizare care să cuprindă o combinație de instrumente de analiză prospectivă și de întocmire a hărții capacităților de cercetare.

2.3.4. Responsabilitățile Europei într-o economie globalizată nu pot fi trecute cu vederea: agricultura durabilă reprezintă o chestiune care va avea atât efecte directe (asupra prețurilor produselor alimentare), cât și indirecte (de exemplu, asupra fluxurilor de migrație) în UE și în toate regiunile lumii. În consecință, trebuie consolidate în general sinergiile politice din domeniul cercetării agricole în Europa și în afara acesteia, și în special sinergiile dintre politicile de cercetare ale UE și cele ale statelor membre, pe de o parte, și politicile externe, precum cele privind ajutorul pentru dezvoltare și cele de vecinătate, pe de altă parte.

### 3. Observații generale

#### 3.1. Un nou context pentru cercetarea agricolă în Europa

3.1.1. În ultimii cincizeci de ani, rolul și funcțiile agriculturii europene s-au modificat radical, în conformitate cu evoluțiile care au caracterizat societatea și economia europeană, cu implicarea cetățenilor și a consumatorilor și prin trecerea de la agricultura „rurală” la cea „post-industrială”. Prin urmare, opinia generală este că, în concordanță cu bine-cunoscutul model agricol european, sectorul agricol trebuie perceput dintr-o perspectivă de multifuncționalitate și agrotitorialitate, adică nu numai sub aspect productiv. Așadar, același principiu ar trebui să se aplice la definirea conceptului de „cercetare agricolă”. Aceasta confirmă în orice caz rolul de prim-plan al producției de produse alimentare de bază, scos în evidență și de criza alimentară mondială. Într-adevăr, problema competitivității și siguranței aprovizionării cu alimente va reprezenta o provocare în viitorul apropiat.

3.1.2. În acest context, CESE salută abordarea adoptată în vederea elaborării unei definiții mai largi a „cercetării agricole”, care să țină seama de provocările cu care se confruntă agricultura europeană, printre care în special adaptarea la schimbările climatice și atenuarea acestora, dezvoltarea energiilor regenerabile din surse agricole, conservarea biodiversității, gestionarea durabilă a resurselor de apă, dar și promovarea tehnologiilor informațiilor și comunicării (TIC) și a unei producții de calitate.

#### 3.2. Spre stabilirea unor agende comune de cercetare

3.2.1. Comunicarea Comisiei utilizează conceptul recent de programare comună <sup>(6)</sup> ca o nouă abordare în sectorul cercetării agricole, ce vizează utilizarea optimă a resurselor financiare limitate, printr-o mai bună colaborare. Programarea comună se află în prezent într-o etapă de experimentare, printr-un proiect-pilot de

cercetare a bolii Alzheimer. Este, de asemenea, prevăzută adoptarea de către Consiliu, până în 2010, a unor inițiative suplimentare, în alte sectoare de cercetare importante. Acolo unde se vor obține rezultate pozitive, programarea comună ar putea avea un impact determinant asupra viitoarelor mecanisme de coordonare a cercetării la nivel european.

3.2.2. Programarea comună presupune o implicare a statelor membre, pe baza voluntariatului și a unei geometrii variabile, în definirea, dezvoltarea și implementarea de agende strategice de cercetare, bazate pe o viziune comună a modului optim de abordare a principalelor probleme sociale. Acest concept poate să se refere la colaborarea strategică a programelor naționale existente sau la planificarea și punerea în practică în comun a unor programe absolut noi. În ambele situații, este vorba despre punerea în comun a resurselor, selecționarea sau conceperea celor mai corespunzătoare instrumente, utilizarea lor, precum și verificarea și analiza în comun a progreselor înregistrate.

3.2.3. Având în vedere că activitățile de cercetare agricolă sunt adesea fragmentate și slab coordonate, că investițiile sunt insuficiente, că diseminarea și difuzarea orientată a rezultatelor lasă de dorit și că lipsește masa critică, CESE apreciază programarea comună, considerând-o un obiectiv ambițios care, alături de o abordare pragmatică și flexibilă, va putea iniția un proces strategic și structurat de cercetare agricolă.

#### 3.3. Rolul de orientare al Comitetului permanent privind cercetarea agricolă

3.3.1. Comunicarea Comisiei și documentul de lucru al serviciilor Comisiei, care o însoțește, descriu în detaliu funcțiile de analiză, monitorizare, evaluare și consultare, precum și modalitățile de organizare și operaționale ale activității SCAR, în conformitate cu orientările Consiliului Agricultură și Pescuit din 19 iulie 2004. În special, SCAR are sarcina de a monitoriza inițiativele naționale de cercetare în sectorul agroalimentar și de a le coordona la nivel comunitar, precum și de a formula scenarii verosimile de viitor, în ce privește evoluția pe termen lung a priorităților cercetării în acest sector.

3.3.2. CESE consideră că o coordonare la nivel comunitar este esențială în vederea confruntării cu provocările comune și pentru a permite UE să se exprime la unison în cadrul organizațiilor internaționale, eliminând suprapunerile, dezvoltând în continuare programele, sporind concurența în ce privește obținerea de finanțări și, prin urmare, ridicând calitatea propunerilor de cercetare. Cu toate acestea, trebuie avut în vedere că situația cercetării diferă mult de la un stat membru la altul și că programarea națională trebuie să țină seama de cerințe și priorități specifice, pe care nu întotdeauna le-ar avantaja, sub aspect cantitativ sau calitativ, cooperarea la nivel european. Iată de ce SCAR trebuie să dispună de instrumente care să garanteze un proces de monitorizare continuă și actualizată.

(6) JO C 228, 22.9.2009, p. 56.

#### 4. Observații specifice

4.1. În contextul acțiunilor esențiale întreprinse în vederea elaborării unui program european coerent de cercetare agricolă, comunicarea Comisiei identifică drept prioritară reducerea impactului negativ al schimbărilor climatice, conservarea resurselor pe care le reprezintă apa și solul, și protejarea biodiversității. CESE consideră că trebuie să se țină seama și de impactul social, așa cum a subliniat raportul din 2008 al FAO, intitulat *Gender and Equity Issues in Liquid Biofuels Production* (Aspecte legate de gen și de echitate în producerea de biocombustibili lichizi), care privește ansamblul raporturilor dintre întreprinderi, ocuparea forței de muncă și teritoriu.

4.2. În cadrul procesului de identificare a noilor sectoare prioritare pentru viitoarea agendă europeană de cercetare agricolă, trebuie să se țină seama nu numai de schimbările climatice și de aspectele energetice ce privesc agricultura, ci și de eforturile de conservare a biodiversității, de utilizarea durabilă a resurselor de apă, de studiul de impact asupra mediului și sănătății umane al producerii și comercializării de organisme modificate genetic, de chestiunile legate de filierele agroalimentare - o atenție specială fiind acordată etapei de transformare a produselor și biotehnologiilor -, precum și de toate instrumentele inovatoare care pot sluji la confruntarea cu problemele ce constituie noi provocări, după cum s-a subliniat recent în evaluarea stării de sănătate a PAC revizuite (noiembrie 2008).

4.3. Cercetarea ar putea juca un rol și mai important dacă diferitele părți interesate ar fi mai implicate în procesul de stabilire a

agendei și dacă ar putea participa la procesul de cercetare. Este în special important ca întreprinderile, în special cele mici și mijlocii, să fie implicate în identificarea obiectivelor de cercetare de urmat, în funcție de necesitățile lor reale, ca și în promovarea cercetării aplicative și a transferului tehnologic, prin asigurarea unui acces real la finanțare. De aceea, CESE se declară de acord cu propunerea Comisiei de strângere a legăturilor dintre cunoaștere și inovare, în vederea interconectării intereselor întreprinderilor și ale cetățenilor, și invită Comisia să instituie programe de formare în acest scop.

4.4. În special în ceea ce privește rețeaua europeană de dezvoltare rurală <sup>(7)</sup>, în loc să se adopte măsuri specifice care ar putea duce la apariția unor probleme de coordonare cu funcția de reglementare a rețelei, ar trebui să se prevadă mecanisme de încurajare a schimbului de bune practici. Rețeaua europeană de dezvoltare rurală, platformele tehnologice europene și celelalte instrumente de împărtășire a cunoștințelor constituie soluții strategice de punere în comun și de dezvoltare la nivel european a ideilor viabile, a informațiilor fiabile și experiențelor practice, structurând și consolidând crearea și schimbul de cunoștințe.

4.5. În scopul punerii în rețea a cercetării europene și a celei internaționale, mai ales în țările în curs de dezvoltare, se impune instituirea unor mecanisme corespunzătoare, în măsură să mențină eficacitatea și eficiența inițiativelor întreprinse, mai ales prin consolidarea capacităților locale de guvernare și prin creșterea calității resurselor umane implicate.

Bruxelles, 4 noiembrie 2009

Președintele  
Comitetul Economic și Social European  
Mario SEPI

---

(7) Art. 67 din Regulamentul (CE) nr. 1698/2005.